

EEN OMSLAG IN DE ZIEL VAN DE NATIE

“Zelden heeft de hoofdstad zulk een triomfale intocht beleefd als vandaag, toen ‘onze’ Fanny door de met vlaggen versierde straten en over stampvolle pleinen haar zegetocht hield, een zegetocht, welke die van Eisenhower, Montgomery, Churchill en zelfs Sinterklaas met stukken sloeg. Amsterdam heeft onomwonden getoond hoe trots het is op de olympische kampioene, een zo gewone huisvrouw, die daarginds op het Wembley Stadion de Nederlandse vlag heeft hoog gehouden en met vier gouden medailles naar huis is teruggekeerd.”

Bericht op de voorpagina van *de Volkskrant* van woensdag 11 augustus 1948.

Veertig jaar voor die andere grote intocht van succesvolle sporters - de gouden EK-voetbalploeg van Ruud Gullit en Marco van Basten - was er al een glorieuze rijtoer van een triomferende sporter in de hoofdstad. Er zonnen in de zomer van 1948 geen woonboten, maar verder waren er veel overeenkomsten. Het verkeer in de binnenstad was ‘geheel ontwricht’, de bereden politie moest al te enthousiaste sportfans tegenhouden terwijl atlete Fanny Blankers-Koen in haar *Landauer*, getrokken door vier sneeuw witte schimmels, voorbijreed.

Het was drie jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, maar pas de sportieve prestaties van Fanny, al moeder van twee kinderen, veroorzaakte ‘die verhoopde omslag in de ziel van de natie’, zoals radioverslaggever Peter Knegjens het destijds verwoordde. “Het was alsof de bevrijding pas nu ten volle werd be-

leefd in de onverdeelde trots op wat één van ons voor het oog van de wereld had verricht.”

Sport als uitlaatklep, sport als de belangrijkste bijzaak van het leven, sport als opium voor het volk - de clichés zijn van alle tijden, maar als het een keer bewaarheid werd was het wel tijdens die regenachtige augustusmaand in Londen, waar Fanny Blankers-Koen vier gouden olympische medailles won. De natie zat aan de radio gekluisterd tijdens haar races, fanmail van soldaten die in Nederlands-Indië in een bloedige koloniale oorlog verwickeld waren kwamen met zakken naar het vaderland.

Ook bijzonder: de eerste echte sportheld van Nederland was een vrouw, maar de maatschappij was daarmee nog niet meteen gemancipeerd. Tot 1956 werden vrouwen die

De eerste echte sportheld van Nederland was een vrouw

trouwden nog ontslagen door hun werkgever. “Nu gaat Fanny weer koken,” kopte een krant dan ook daags na haar glorieuze intocht in Amsterdam. Het destijds fameuze *Life* magazine stuurde een beroemde fotograaf naar Amsterdam om Fanny in huiselijke omgeving

Fanny Blankers-Koen tijdens de olympische dag in het Olympisch Stadion in Amsterdam, 1949.

(sokken stoppend, afwassend in de keuken, samen met de kinderen, manlief Jan leest de krant) vast te leggen. Tijden veranderen. Na hun mondiale titels werd er nooit over Nelli Cooman, Ellen van Langen, Dafne Schippers of Sifan Hassan geschreven dat 'ze nu weer gingen koken', laat staan dat ze sokken stoppend op de foto gingen.

Fanny en haar olympische prestaties in 1948: lang werd gedacht dat het wel zo'n beetje het hoogtepunt was binnen de Nederlandse atletiekgeschiedenis. En natuurlijk, bij die unieke individuele prestatie (viermaal goud!) zal het voorlopig ook wel even blijven, maar de vaderlandse atletiek in zijn geheel bloeit 74 jaar later als nooit tevoren. Liefst acht medailles haalden Nederlandse atleten in 2021 op in olympisch Tokio, een totaalscore die nog nooit werd behaald. Nee, ook niet in de jaren dat Fanny Blankers-Koen en in haar schaduw

De canon is ook een kleine geschiedenis van Nederland

Wim Slijkhuis (tweemaal brons) in Londen over de natte atletiekbaan snelden.

De Nederlandse atletiekgeschiedenis is er, gerekend qua mondiale prestaties, een van hoge pieken en diepe dalen, maar dat geldt voor bijna alle Nederlandse sportdisciplines - schaatsen en, ja, korfbal wellicht uitgezonderd. Nederland is nu eenmaal een klein land, maar niet zelden ook een groot sportland. Want Nederlandse atleten (m/v) stonden en staan vaak vooraan binnen de mondiale atletiek, waar een shirtje, broekje en schoeisel meestal voldoen. Overal op deze globe wordt immers hardgelopen, de mondiale top bereiken

is voor atleten als Femke Bol (drie keer goud tijdens de EK München 2022!), Abdi Nageeye en Dafne Schippers dan ook een bijzondere prestatie.

Toen het veelgeprezen *De canon van het Nederlandse voetbal* vorig jaar uitkwam, stelden wij ons de vraag of zo'n boek ook over de Nederlandse atletiek te maken viel. De vraag stellen was hem eigenlijk al beantwoord: maar natuurlijk! Meer dan anderhalve eeuw atletiekgeschiedenis, meer dan anderhalve eeuw georganiseerd hardlopen, kogelstoten, springen, werpen en slingeren, ruim een eeuw hardlopen op de weg, leveren genoeg mooie verhalen op om een atletiekmuseum in boekvorm, onderverdeeld in vijftig vensters, in te richten. Een kijkdoos die de geschiedenis van de sport laat zien aan de hand van verhalen over uiteenlopende atleten als Louwe Huijzen, Tollien Schuurman, Tinus Osendarp, Foekje Dillema, Jos Hermens, Nelli Cooman, Gerda Kraan, Gerard Nijboer, Ria Stalman, Rens Blom, Marlou van Rhijn, Anouk Vetter, Dafne Schippers, Churandy Martina, Femke Bol en de soms letterlijk onnavolgbare Sifan Hassan.

De lijst in dit voorwoord is verre van compleet. De lezer zal op de volgende pagina's nog veel meer bekende en onbekende helden ontmoeten, het is een heel divers gezelschap. Het zijn mannen, en nog meer vrouwen, die niet alleen afkomstig zijn uit de polder, maar - dankzij migratie of het koloniale verleden - ook uit andere delen van de wereld komen. Het is een dwarsdoorsnede van de Nederlandse maatschappij van de afgelopen honderd jaar. *De canon van de Nederlandse atletiek* is ook een kleine geschiedenis van Nederland.

Wij, de auteurs, hebben het net breed uitgegoid. Er moesten natuurlijk keuzes worden gemaakt, onderling leverde dat soms verhitte discussies op. De één sprak zich uit voor

meer meerkamp, de ander hamerde op de technische onderdelen, een derde wilde meer wegatletiek, een vierde wenste de nodige aandacht voor dopingzaken (ja, we zijn liefhebbers, maar die donkere kant van de sport gaan we niet uit de weg). Om een lang verhaal kort te maken: het staat er allemaal in.

Overigens, dit boek is een 'canon'; de vijftig ruim geïllustreerde vensters zijn niet in stenen tafelen uitgehakt. Niets is voor eeuwig vastgelegd. Als er discussies ontstaan na het lezen: *we willen meer van dit, we willen meer van dat, hé jullie zijn die vergeten!* - dan juichen wij dat met het oog op toekomstige herdrukken alleen maar toe.

Maar voor nu: op uw plaatsen...

Rolf Bos
Eric Roeske
Kees Sluys
Henk Stouwdam
Rob Velthuis

INHOUD

01	Hardlopen voor een tabaksdoos	10	16	Een legendarisch, maar kortstondig wereldrecord	74
02	Een verheven hardloper	16	17	Born to Run op Papendal	78
03	De vergeten olympische medaille	20	18	Perfectionist die gedijt in chaos	82
04	800 meter? V é é l te ver voor een vrouw!	24	19	Zelden of nooit goed	88
05	Kampioen dwarsligger	28	20	Vrouw op weg	92
06	Fenomeen dat niet voor Hitler loopt	32	21	Niet lullen, maar lopen	96
07	Nederlands eerste grote sprinter	36	22	Te vroeg gevallen ster	100
08	Na Wim Peters werd het stil	40	23	Van elitewedstrijd tot volksfeest	104
09	Spijt komt altijd te laat	44	24	Afbladderend goud	108
10	Helden en schoften	48	25	Explosief op en buiten de sprintbaan	112
11	Orchidee in een dor sportland	52	26	Met babyvoeding rond het IJsselmeer	118
12	De atleet die poëzie schrijft met zijn benen	58	27	De romantiek van vee- en veilinghallen	122
13	“Ze zeggen dat ik geen meid ben”	62	28	De koningin van de hal	126
14	Het verdriet van Melbourne	66	29	Uitzinnig blij - en toen de klap	130
15	De Condor van Curaçao	70	30	In Barcelona past alles precies	136
			31	De FBK Games gaan nooit verloren	142
			32	Wereldatleet op on-Nederlands nummer	146
			33	Één keer de hemel aangetipt	150

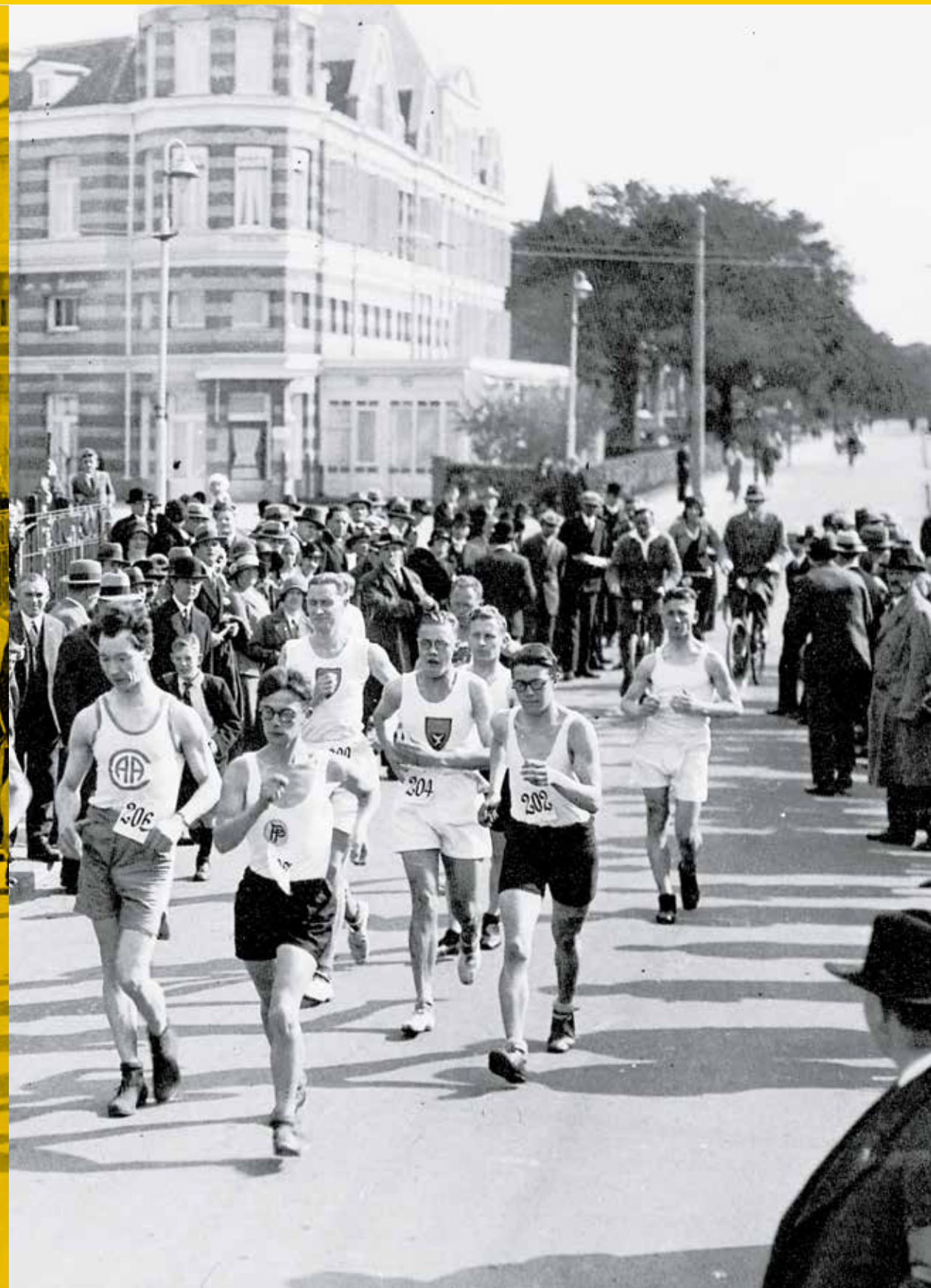

34	De wonderweek van Bram Som	154	44	Vluchten, vechten, victorie	198
35	Een koemeisje uit Kenia	160	45	Van toeval naar structuur	202
36	De grote vriendelijke reus	164	46	Anouk Vetter komt steeds dichterbij	206
37	Kraan en Hak: twee contrasten	168	47	Een goed stel	210
38	Pure liefde voor de meerkamp	172	48	Domweg gelukkig met de kogel	214
39	De beste op blades	176	49	Femke Bol en haar verbond met melkzuur	218
40	Altijd blij	180	50	Roofdier op spikes	224
41	Dafne Schippers: hot als sprintster	184		Medailles	230
42	Vaarwel zevenkamp, hallo horden	190		Namenregister	234
43	De ambassadeur	194		Bronnen	240

01.

HARDLOPEN VOOR EEN TABAKSDOOS

Van echte atletieksport is halverwege de negentiende eeuw in Nederland nog geen sprake. Er werden weliswaar hardloopwedstrijdjes georganiseerd op jaarmarkten en kermissen, maar die waren vooral ter vermaak. De echte atletieksport waaide, samen met het voetbal, aan het eind van de eeuw over vanuit Engeland, hiernaartoe gebracht door sportpionier Pim Mulier. “Pim doet af en toe vreemd. Hij loopt hard.”

Hardloopwedstrijdjes, ze waren in de negentiende eeuw nauwelijks serieus te nemen. Blader door oude kranten en je leest dat op 3 november 1869 op de najaarskermis van Paasloo een ‘hardlooperij van mannen’ werd georganiseerd - de af te leggen afstand werd niet vermeld - waarbij schoenmaker Jan Posthumus de hoofdprijs won. Volgens het korte verslag uit de *Opregte Steenwijker Courant* heeft ‘het schouwspel vrij wat gelach verwekt’. Maar gelukkig: “De afloop is vredig en het avondlijk feest naar genoegen geweest.”

Van ware atletieksport was zeker in het eerste driekwart van de negentiende eeuw nog geen sprake. Niet zelden gingen die ‘hardlooperijen’ niet eens tussen de fitste mannen uit stad of dorp, maar tussen jongens van twaalf op klompen, of tussen bejaarden. Of er moest, zoals in

Niet zelden waren het kasteleins die de wedstrijdjes organiseerden

‘t Meer nabij Heerenveen, tijdens het rennen een knikker op een platte blikken deksel in het gareel worden gehouden. “Dit vermaak lokte veel nieuwsgierigen, deed menigeen lachen

en heeft dit voor dat het vrij wat onschuldiger vermaak is dan ‘katknuppelen’, of ‘den haan den kop afslaan.’” (Wrede, dierkwellende ‘spellen’ als katknuppelen, gans- en palingtrekken, en ganssabelen waren in de eerste helft van de negentiende eeuw razend populair.)

Hardlooperijen, het wemelde in de oude kranten van de korte verslagen of advertenties waarin er weer een werd aangekondigd. Niet zelden waren het kasteleins die de wedstrijdjes organiseerden, in de hoop op veel klandizie. De prijzen die er te verdienen waren, logen er niet om: ‘eene zilveren zaktabakdoos’ (hoofdprijs), zes gulden (eerste premie), twee gulden (tweede premie). Ook zien we ‘fraaie’ pendules en bloemvazen voorbijkomen in de prijzenpakketten.

De *Leeuwarder Courant* schrijft in september 1873 dat op de kermis te Goënga een ‘hardlooperij door manspersonen’ zal plaatshebben. Iedereen kan zich inschrijven, uitgezonderd J. Idserda, ‘wegens meerdere bekwaamheid daarin’. Waarom Idserda zo bekwaam is, meldt het bericht helaas niet, wel dat na de hardlooperij ‘Groote Lichtverschijnselen in de Lucht’ zullen volgen.

Het echte nulpunt, het moment waarop de sport hier te lande echt iets ging betekenen, is niet zo eenvoudig te bepalen. Wat dat betreft kun je ja-loers zijn op de oude Grieken, die hielden al vanaf 776 voor Christus hun beroemde sportwedstrijden. De Romeinen gingen later ook naar die heidense Olympische Spelen, totdat een chris-

Estafettewedstrijd in Den Haag, jaren twintig vorige eeuw.

telijke keizer er een stokje voor stak. Daarna was het eeuwenlang afgelopen met de georganiseerde sport, maar ongetwijfeld werden er tijdens de lange Middeleeuwen hier en daar nog wel wedstrijdjes hardlopen georganiseerd, of grote kogels in het rond geslingerd. “Wedstrijden in behendigheid, kracht en uithoudingsvermogen hebben vanouds in elke beschaving een belangrijke plaats ingenomen,” schrijft historicus Johan Huizinga in zijn beroemde boek *Homo ludens*. In de zeventiende eeuw werden in Scheveningen wedlopen op het strand georganiseerd, waar half Den Haag kwam kijken.

De Engelse edelen lieten hun *footmen*, die normaal voor de rijtuigen uit renden om hun

komst aan te kondigen, in de zestiende eeuw op kermissen tegen elkaar uitkomen. En vanaf de zeventiende eeuw werden op de militaire academie Sandhurst al heuse atletiekwedstrijden gehouden, de Cotswold Olympics - de heren kenden hun klassiekers.

Aan het begin van de negentiende eeuw begon men, zoals bijvoorbeeld op het Eton College, heuse atletiekwedstrijden te houden, waarna het op het eiland snel ging. Sprintwedstrijden, steeplechase (letterlijk: lopen van toren naar toren), cross country, paper chases (de fameuze snipperjacht, waarbij twee lopers papiersnippers achterlieten waarlangs de atleten moesten draven, op jacht naar de twee voorste lopers) met steeds meer toeschouwers.

FOTO STICHTING ATLETIEKERGOED

Pim Mulier deelt op 10 augustus 1947 in het Olympisch Stadion de prijzen uit aan de NK-medaillewinnaars op de 100 meter: Jo Zwaan, Jan Kleyn en Jan Lammers (vlnr).

In de vakanties gingen sommige van de scholieren naar Europa, waar ze elkaar ook opzochten voor wedstrijdje. Zoals in Oostende, waar een jonge Nederlander, Pim Mulier, ze in 1875 tegen elkaar zag rennen, in hun korte broeken, zonder kousen of sokken. Thuis in Haarlem ging hij ook, zoals hij dat later omschreef, 'oefenen'. Hardlopen op straat? "Ik durfde dat feitelijk nooit te doen als er iemand keek. Ik voelde heel goed aan, dat men dat al-

leridootst zou vinden." Pims vader: "Pim doet af en toe vreemd. Hij loopt hard." Mulier zelf, veel later terugblikkend op die beginperiode: "Een ouderwetse arts in Heemstede vond het lopen slecht voor het hart en voor de heele constitutie."

Twee jaar later liep hij als dertienjarige zijn eerste wedstrijdje, op het landgoed Berckenrode in Heemstede. Hij werd tweede, achter de vijftienjarige Jo Moch. Weer een jaar later

was er opnieuw een wedstrijd, op het landgoed Rooswijck in Velsen, daar waar later de Hoogovens werden gevestigd. Mulier, veertien jaar oud, won de 2000 meter cross country. Een veelvraat trouwens, Mulier; hij stond ook aan de wieg van het voetbal in Nederland, deze 'vader van alle sporten', hij deed al vroeg aan rugby, wielrennen en cricket, en schaatste in 1890 ook nog eventjes de Elfstedentocht - de tocht langs de elf Friese steden die in 1909 officieel De Tocht werd.

In 1886 werd de baanatletiek in Nederland geboren, en ook hier was Pim Mulier bij betrokken, als organisator én deelnemer. Achter het Rijksmuseum in Amsterdam - het Concertgebouw stond even verderop in het veenwei-

"Ik voelde heel goed aan, dat men dat alleridootst zou vinden"

degebied nog in de steigers - won Mulier de wedstrijd over de volle ronde op de paardenwedrennenbaan, in 53,4 seconden. Een Belg won de mijl: 5.37,0.

Het was meteen de eerste internationale wedstrijd in Nederland, want er deden naast die Belg ook Engelsen mee. Prijzen waren een horloge, een paar schaatsen en de 'Vreemdelingenprijs voor de Beste Buitenlander'. Het evenement werd 'opgevrolijkt' door de muziek van het zevende regiment infanterie. Toegang tot de tribune bedroeg een gulden, voor een kwartje stond je op het midden-terrein.

Sportpagina's waren er nog niet, maar veel kranten schreven toch over dit uit Engeland overgewaaide fenomeen. Niet zelden onder het kopje 'laatste berichten' of anders onder 'mededelingen van verschillende aard'. Het deftige *Algemeen Handelsblad* had een week eerder op de voorpagina, onder de kop 'Athletiek', het houden van deze wedstrijden omschreven als 'in velerlei opzichten nuttig'. De eerste steen was gelegd. **RB**

FOTO STICHTING ATLETIEKERGOED

In 1890 werd in het Grand Hotel in Den Haag de Nederlandsche Voetbal en Athletiek Bond opgericht. Beide sporten werden in één bond ondergebracht door Pim Mulier (foto), die 'onder luid applaus' het voorzitterschap aanvaardt.

In 1895 gingen de voetballers alleen verder, en waren de atleten even dakloos. Er zagen nadien wat andere atletiekbonden het licht, maar op 28 april 1901 werd in café De Karseboom in de Kalverstraat in Amsterdam de Nederlandsche Athletiek-Unie (NAU) opgericht; een kleine organisatie die in eerste instantie slechts vier verenigingen vertegenwoordigde, waaronder Pro Patria uit Rotterdam, de oudste atletiekvereniging van het land (1895). Bij het 25-jarig jubileum in 1926 werd de NAU koninklijk: de KNAU. Sinds 2007 wordt de afkorting KNAU vervangen door het simpele Atletiekunie.

Engeland kende in de negentiende eeuw ook hardlooppwedstrijden om geldprijzen, die van pub tot pub liepen. Een fenomeen dat ook overwaaide naar Nederland, waar dat 'kroeglopen' vaak onderdeel was van de duivensport. Hardlopers brachten de ringen van de uitgevloegen wedstrijddiven op de snelst mogelijke manier terug naar het clublokaal, niet toevallig vaak een café. Dat deden ze individueel of in estafettevorm. Wanneer niet werd gevlogen, organiseerden de kroegbazen zelf hardlooppwedstrijden, meestal met een drankgelag na afloop.

02.

EEN VERHEVEN HARDLOPER

Begin vorige eeuw was Louwe Huizenga een regelrechte loopsensatie. Ondanks zijn wat merkwaardige lichaamsbouw voor een hardloper won hij waar en wanneer hij maar wilde. Tot hij door de bond geschorst werd wegens overtreding van de amateurbepalingen, vervolgens een vakkundig slager werd, maar uiteindelijk met een van drank doordrenkt lichaam in de anonimiteit verdween.

Hij stierf als tachtigjarige, wrakke alcoholist in eenzaamheid op donderdag 11 oktober 1973. Zijn begrafenis in het Drentse Ruinerwold werd bijgewoond door slechts een dertigtal familieleden en dorpsgenoten. Kranten wijdden bericht noch necrologie aan Louwe Huizenga. Weinigen wisten die dag dat een groot hardloper was heengegaan.

Zijn stille aftocht staat in schril contrast met de opwindende loopbaan teweeggebracht, en door Job van Schaik uitbundig is beschreven in zijn boek *Hardloper Huizenga*. Op papier kende de geboren Groninger misschien een lange carrière, maar 1915 en 1916 - ten tijde van de Eerste Wereldoorlog - waren daadwerkelijk de jaren waarin hij excelleerde als langeafstandslouper en met zijn even uitzonderlijke als wonderlijke prestaties velen in extase bracht.

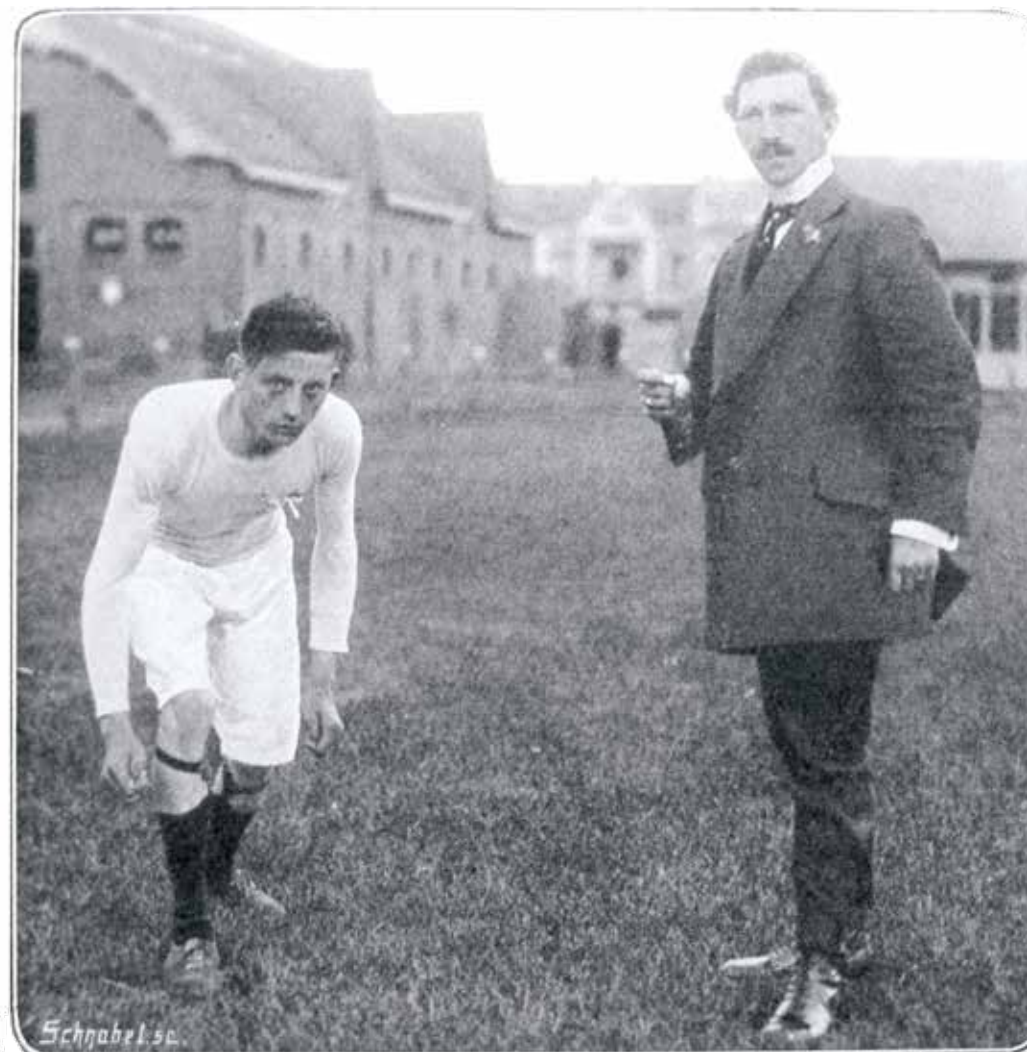
De slagersknecht met flaporen, knokige knieën en platvoeten uit het dorpje Wehe, nabij

de Waddenzee, ontpopte zich al jong als een loopfenomeen. Hij won vrijwel altijd en hield ervan zijn tegenstanders te vernederen. Huizenga werd zelfs een attractie. Er kwamen wel duizenden kijken als hij aan de start verscheen, zo populair was-ie in het Noorden. De politie had vaak de handen vol om een enthousiaste menigte in toom te houden.

Het negende en jongste kind uit een katholiek gezin bleek zo'n exceptioneel looptalent, dat hij zonder een gedegen trainingsachtergrond de

Huizenga werd zelfs een attractie

vaderlandse atletiektop vele malen te kijk zette, met als hoogtepunt zijn (informeel) wereldrecord van 2.32,40 uur op een speciaal voor hem georganiseerde solomarathon tussen Groningen en Assen. Zijn buitengewone prestaties ple-

De eerste foto van Louwe Huizenga (in starthouding), met naast hem zijn manager Harry Muda, verscheen op 3 juni 1915 in *De Revue der Sporten*.

zierden de Groningers, die zich verkneukelden dat *hun* Louwe die arrogante Hollanders steeds weer de baas was.

Huizenga had zo zijn eigen aanpak van talentontwikkeling, bijvoorbeeld door vanuit zijn lagere school in het buurdorp Den Hoorn gelijk met de paardentram naar Wehe te lopen. Soms ging hij door tot het eindpunt Ulrum, zeven kilometer verderop, om even vrolijk mee terug naar huis te lopen. De paardentram bereikte maximaal een snelheid van vijftien kilometer per uur, best snel voor een basisscholier. Niet voor de jonge Louwe; hij kon dat tempo na verloop van tijd moeiteloos aan. Ging Huizenga naar de stad Groningen, dan

legde hij de pakweg 24 kilometer ook hardlopend af. Zijn vader, een eenvoudige, zzz'ende 'vleeschhouwer', schepte daarover veelvuldig op, wat op een dag bij dronkenmanspraat tot een wonderlijke weddenschap met de lokale herenboer 'Dikke Piet' Wiersum leidde. Die meende dat Huizenga de verhalen over zijn zoon nogal aandikte en stelde voor samen per tram en trein vanuit Wehe naar Groningen te reizen, terwijl Louwe het traject lopend zou afleggen. Aldus overeengekomen. Op een dag namen beide mannen het openbaar vervoer, terwijl Louwe het traject hardlopend voltooide. Tot verbijstering van Wiersum arriveerde de jonge Huizenga twintig minuten eerder in de provinciehoofdstad, waarna de trotse vader

De weigering van haar ouders de vrouw te trouwen op wie Louwe Huizenga hopeloos verliefd was, verdreef de getormenteerde hardloper als slagersknecht naar Meppel, waar hij zijn hospita, de vijf jaar oudere weduwe Aaltje Tinhof, bezwangerde. Hij sloot met haar een verstandshuwelijk en kreeg een zoon, Leo. Maar zijn drankgebruik leidde tot steeds meer huiselijk geweld, dusdanig dat Huizenga in de jaren dertig werd veroordeeld. Hij knapte er niet van op.

Na de Tweede Wereldoorlog zou zijn lidmaatschap van de NSB tot een tweede veroordeling leiden. Huizenga kreeg een straf van anderhalf jaar internering en verbeurdverklaring van zijn vermogen tot een bedrag van 1.000 gulden. Ook verloor hij zijn kiesrecht. Huizenga koos voor het fascisme omdat hij uit een keurslijf meende te kunnen stappen. Als NSB-lid kon hij zich meer vrijheden veroorloven dan anderen.

Nadat zoon Leo in 1964 op 43-jarige leeftijd aan een hartaanval was gestorven, ging het met Huizenga snel bergafwaarts. Hij dronk veel en vereenzaamde, tot hij als tachtigjarig menselijk wrak door een neef en schoondochter naar het ziekenhuis in Meppel werd gebracht. De dienstdoende arts onderzocht de oud-atleet en vroeg hoofdschuddend waarom hij niet eerder was gebracht. Waarop Huizenga's neef antwoordde: "Als je met de duvel overweg kan, dan kan je het ook met hem vinden."

minzaam de afgesproken 100 gulden toucheerde, een gigabedrag in een tijd dat het gemiddelde weekloon rond de 8 gulden (zo'n 3,50 euro) schommelde.

Zijn faam leverde Huizenga in de zomer van 1915 ook een eervolle uitnodiging voor de toenmalige klassieker Delft-Rotterdam op. In het Westen kon men moeilijk geloven dat een ongepolijste slagersknecht uit Groningen zoveel sneller zou zijn dan zijn tegenstanders. Dus wel, want Huizenga won de wedstrijd over 16 kilometer in een parkoersrecord van 58.15,8 minuten. Hij declasseerde de complete nationale top met een voor-sprong van zeven en een halve minuut.

Een buitengewone prestatie, die extra reliëf krijgt vanwege de rafelige voorbereiding. Na een vermoeiende treinreis van zo'n vijfenhalf uur was Huizenga bij vergissing uitgestapt in finishplaats Rotterdam. Oei, foutje. Officials raadden hem aan paard en wagen te huren, zonder te garanderen dat hij op tijd in startplaats Delft zou aankomen. Huizenga bedacht zich geen moment, trok zijn sportkleden aan en holde naar Delft, waar hij net op tijd arriveerde, om vervolgens de wedstrijd te domineren zoals hij dat in het Noorden gewoon was te doen. Aan de finish werd Huizenga als een coryfee ontvangen. Zo'n sterke winnaar hadden ze in Rotterdam nog nooit meegemaakt. De atletiekkenners waren stupéfait: wát een tijd, wát een prestatie, wát een hardloper.

De Groningers waren dermate fier op Huizenga's overwinning, dat zijn lauwerkrans in de etalage van sigarenboer Krul in de Herestraat werd tentoongesteld en wekenlang bewonderaars trok. Het had iets weg van een bedevaart. In ruil voor de toegenomen klandizie schonk de rookwarenspecialist Huizenga een aantal dozen met bolknakken. De slagersknecht bracht met zo'n dikke sigaar tussen de lippen fier als een pauw zijn bestellingen in Groningen en omgeving rond. Tot zo'n brandende sigaar hem dusdanig hinderde dat Huizenga de bolknakken op kauwde als ware het pruimtabak, een gewoonte die hij zijn leven lang zou vasthouden.

Met Huizenga als deelnemer verliep een wedstrijd zelden regulier. De successen stegen hem ook naar het hoofd en hij kreeg steeds meer sterallures. De hardloper schepte genoeg in een vernedering van zijn tegenstan-

Louwe Huizenga voor de start van een recordrace, omringd door 'voornaam volk', onder wie NAU-bestuurslid Herman van Leeuwen (derde van links).

ders, bijvoorbeeld door onderweg te stoppen, ogenschijnlijk aan zijn schoeisel te prutsen en er als een speer vandoor te gaan zodra de concurrentie naderde. Of Huizenga riep luidkeels 'Muziek!', als hij met ruime voorsprong de laatste honderden meters liep. Als het plaatselijke muziekkorps dan de overwinningmars inzette, liep hij al dirigerend naar de finish.

Huizenga was geen makkelijk mens, vaker bot en egocentrisch dan empathisch en sociaal. Hij maakte ruzie met tegenstanders, trainers, clubgenoten, officials en iedereen die hem dwars-

De successen stegen hem naar het hoofd

boomde. Huizenga had zijn nukken en zijn vrijheidsdrang was sterk ontwikkeld; de hardloper deed waar hij zin in had en had lak aan de heersende mores.

Die houding bracht hem regelmatig in conflict met de Nederlandse Atletiek Unie, in het bijzonder over zijn amateurstatus, destijds een harde voorwaarde om onder bondsvlag te mogen sporten. Terwijl er een onderzoek naar

vermeende betalingen aan Huizenga gaande was, richtte een aantal vermogende Groningse fans het Huizenga-fonds op. De atleet zou vanaf 1 november 1916 zijn baan opzeggen en een half jaar fulltime in training gaan. In 1917 zou hij dan op jacht gaan naar wereldrecords, eventueel gevolgd door een professionele carrière in de Verenigde Staten, een grote wens van Huizenga.

Het Huizenga-fonds leidde echter tot verontwaardiging bij bond, pers en concurrenten. En er volgden maatregelen. Op basis van het gaande onderzoek besloot het dagelijks bestuur van de NAU, met instemming van de bondsvergadering, Huizenga wegens overtreding van de amateurbepalingen te schorsen van 1 juni tot 1 september 1917. De hardloper was boos en verontwaardigd, maar vooral verbijsterd. Wat had hij dan misdaan?

Huizenga was na dat verdict helemaal klaar met de sport. Hoewel hij nadien nog wel eens deelnam aan wedstrijden en bij volksfeesten en kermissen voor geld tegen wielrenners of renpaarden liep, betekende die straf feitelijk het einde van zijn carrière. Gefrustreerd over zoveel onrecht stortte Huizenga zich op het slagersvak en verdronk hij gaandeweg in de alcohol. **HS**